

Pětice netopýrů stromových v jedné z budek na Bečovsku. Budka má odnímatelnou přední část, aby bylo možné netopýry snáze kontrolovat.

Budky, které ve Slavkovském lese netopýři stromoví s oblibou osidlují, se obvykle nacházejí při okrajích smrkových porostů. Umístění budky zvýrazněno šipkou.

Netopýři stromoví okroužkování ve Slavkovském lese byli nalezeni v jižní Francii

Přemysl Tájek a Pavla Tájková, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les a ZO ČSOP Kladská

Většina našich netopýřů přečkává zimu v hlubokém spánku, na místech se stálou teplotou a vlhkostí, nejčastěji v jeskyních, starých štolách a sklepích. Některé druhy středoevropských netopýřů ale na podzim odlétají do teplejších krajín a vracejí se zase až s jarním oteplením, kdy mají možnost nalovit si dostatek své hmyzí potravy. V oblasti, kde tráví zimu, rovněž během chladnějšího období upadají do stádia strnulosti, stěhování si však významně prodlužují část roku, během níž jsou aktivní. Mezi tyto přelétavé druhy patří i jeden z našich nejméně prozkoumaných druhů letounů – netopýř stromový (*Nyctalus leisleri*). Nedostatek znalostí o životě a zvycích tohoto druhu pramení z toho, že na rozdíl

od významné části našich ostatních netopýřů míváme jen výjimečně možnost setkat se s ním v lidských stavbách. Netopýři stromoví jsou totiž dosti věrní svému jménu a využívají ke svému životu převážně stromové dutiny, zejména ty ve starých listnatých lesích. Takové lesy jsou dnes často soustředěny do obtížně přístupných stanovišť, kam se jen složité dostává lesní technika, ale i lidé včetně přírodovědců. Netopýři stromoví navíc upřednostňují nesnadno přístupné dutiny vysoko v korunách stromů.

První záznamy o výskytu netopýřů stromových v našem kraji se nám tak podařilo získat až díky vyspělé technice – netopýřímu detektoru, s jehož pomocí lze rozpoznat hlas

Od roku 2019 jsou v České republice pro kroužkování netopýrů používány speciální kroužky, které se od „klasických“ ptačích liší přítomností „paciček“ na koncích. Tato rozšíření brání tomu, aby u netopýrů docházelo k poškození létacích blan na křídlech. Kromě jedinečného čísla mají všechny české kroužky vyražený znak CESON.ORG, což je zároveň odkaz na webové stránky České společnosti pro ochranu netopýrů. Všechny fotografie Přemysl Tájek.

lovících jedinců tohoto druhu (Tájek et Tájková 2015). V následujících letech jsme se s tímto druhem netopýra začali setkávat stále častěji, a to nejen ve sluchátkách detektoru při nočních toulkách lesem. Blízké setkání s těmito záhadnými tvory nám umožnily speciální netopýří budky. První z nich jsme ve Slavkovském lese vyvěsili v roce 2014 a od té doby je pravidelně nejméně jednou ročně čistíme a kontrolujeme. Při kontrolách budek jsme již postupně okroužkovali přes stovku netopýrů stromových a každý rok tak stále napjatěji očekáváme, kde a se kterými z našich starých známých se zase potkáme. Vlastních pozorování námi okroužkovaných jedinců už máme desítky, tajně jsme ale doufali, že snad jednou někdy přijde zpětné hlášení i z daleké ciziny...

Zpráva, která nám přišla e-mailem na začátku února 2020 od našich francouzských kolegů, nás proto velmi potěšila. Dne 28. ledna 2020 byli při opravě kůlny u venkovského domu u obce Malaucène v jižní Francii nalezeni tři zimující netopýří stromoví a dva z těchto

netopýrů měli „naše“ kroužky. Z pořízených fotografií se podařilo u jednoho z netopýrů odečíst celou kombinaci znaků (CZ03313). Šlo o samici odchycenou a okroužkovanou 9. září 2019 v netopýří budce v komplexu smrkových lesů na Bečovsku v CHKO Slavkovský les. Samice zde byla okroužkována společně s dalšími devíti netopýry stromovými (jedním samcem a osmi samicemi), tedy v harému – uskupení, které netopýří vytvářejí během páření na konci srpna a v září.

Vzdálenost místa zimování a kroužkování je 878 km a jde o vůbec první doklad dálkové migrace netopýra stromového z území České republiky. Pozorování rovněž podává přímý důkaz o tom, že netopýří stromoví jsou koncem léta či na podzim schopni z oblasti střední nebo severovýchodní Evropy migrovat do jihozápadní části kontinentu během poměrně krátké doby (časové rozmezí mezi pozorováními je 141 dní). Všechna doposud známá zpětná hlášení, týkající se dálkového přesunu netopýrů stromových, totiž vždy

od data kroužkování dělilo nejméně šest měsíců, častěji však i několik let.

U druhého z netopýrů se podařilo odečíst jen počátek kódu (CZ03???). Jde o jedince okroužkovaného ve stejném roce rovněž ve Slavkovském lese. Tento kód byl použit pro dalších 16 netopýrů stromových, z nichž 12 bylo okroužkováno na Bečovsku, čtyři byli ale okroužkováni v okolí Pramenů, tedy 13 km dále na jihozápad. Nelze proto s jistotou tvrdit, že by šlo o jedince ze stejné budky, kteří by pak sdíleli i stejné zimoviště, osobně to však považujeme za dosti pravděpodobné. Lze se domnívat, že se na zimoviště netopýři přesouvali společně.

S netopýry stromovými se v budkách ve Slavkovském lese setkáváme výhradně až

na konci léta a je proto možné, že netopýři tyto úkryty využívají jen jako dočasnou zastávku při dlouhém přesunu ze severnějších oblastí Evropy. Jehličnaté lesy na Bečovsku navíc ani trochu nezapadají do představy vhodného biotopu pro tento druh. Ale kdo ví, zoologie je nekonečným zdrojem překvapení. ■

Literatura:

Tájek P. et Tájková P. (2015): Netopýr stromový – nový druh netopýra pro Karlovarský kraj – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje 2015/2: 39–41.

Tájek P. et Tájková P. (2020): A long distance migration in *Nyctalus leisleri* from the Czech Republic to southern France (Chiroptera: Vespertilionidae). – Lynx, new series, 51(1): 223–226.

Vzdálenost mezi místem kroužkování netopýrů stromových ve Slavkovském lese a jižní Francií, kde netopýři trávili zimu, je 878 kilometrů. Malaucène je součástí vápencové oblasti na jihozápadním úpatí Alp. Tamní krajina je typická přítomností velkého množství vinic a sadů doplněných mozaikou polí a menších lesů.